

swoje uzasadnienie i podstawowe określenie w sposobie istnienia człowieka.

Ks. Bogdan Czupryn, *Ku dojrzałości – wychowanie i samowychowanie człowieka dojrzałego* [w:] Wiara.pl [dostęp 24 kwietnia 2013], dostępny w Internecie: <http://prasa.wiara.pl/doc/1567435.Ku-dojrzalosci-wychowanie-i-samowychowanie-czlowieka-dojrzalego>

37. Maryja, nasza Matka i Wspomożycielka

1. CELE LEKCJI – WYMAGANIA OGÓLNE

- ukazanie posłannictwa Maryi jako Matki i Wspomożycielki wierzących,
- omówienie dogmatów maryjnych.

2. TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

uczeń:

- na podstawie analizowanych tekstów samodzielnie tłumaczy rolę Maryi w historii zbawienia i życiu chrześcijanina,
- wymienia sanktuaria maryjne w Polsce i na świecie,
- po zajęciach argumentuje możliwość i potrzebę modlitwy przez wstawiennictwo Maryi,
- po lekcji wymienia i opisuje główne dogmaty maryjne.

3. POJĘCIA, POSTACI

- dogmat,
- Wspomożycielka wiernych,
- szafarka łaski Bożej,
- pielgrzymki,
- sanktuaria maryjne.

4. WARTOŚCI

- wdzięczność za Maryję jako Matkę i Wspomożycielkę.

5. SCHEMAT LEKCJI

- portret Maryi,
- Ewangelia o Maryi,
- zasadność modlitwy do Maryi,
- dogmaty maryjne.

6. PROPOZYCJA REALIZACJI

Wprowadzenie

Metoda – burza mózgów. Nauczyciel prosi uczniów o wymienienie cech Maryi i zadaje pytanie: jaka jest Maryja?

Rozwinięcie tematu

Metoda – praca z tekstem biblijnym i portret psychologiczny. Nauczyciel rozdaje egzemplarze Pisma Świętego i prosi uczniów o odczytanie fragmentów związanych z Maryją: Łk 1, 26-56; Łk 2, 1-20; J 2, 1-11; J 19, 25-27. Następnie prosi o stworzenie psychologicznego portretu Maryi, z wymienieniem Jej cech: charakteru, osobowości, temperamentu, sposobu działania. Profil zapisywany jest w zeszycie. Podsumowanie: nauczyciel ukazuje przede wszystkim zdolność Maryi do słuchania słowa Boga, całkowitego posłuszeństwa woli Bożej i dokonywania tylko takich wyborów, jakie wypływają z woli Bożej

Metoda – praca z podręcznikiem. Nauczyciel zadaje pytanie: dlaczego modlimy się do Maryi, skoro była tylko człowiekiem? Uczniowie szukają odpowiedzi w tekstach podręcznika „Kościół naucza” pochodzących z Youcat. Ochotnicy głośno wymieniają argumenty przemawiające za modlitwą przez wstawiennictwo Maryi. Nauczyciel pyta także uczniów o znane im formy modlitw do Matki Bożej: jakie znacze formy kultu maryjnego? Podsumowanie: nauczyciel zwraca uwagę na wspomagające i pośredniczące działania Maryi.

Metoda – wykład. Nauczyciel w oparciu o tekst z podręcznika referuje najważniejsze dogmaty o Najświętszej Maryi Pannie. Podaje najważniejsze informacje o tych dogmatach. (zob. podręcznik).

Metoda – alternatywne tytuły. Uczniowie zostają podzieleni na cztery grupy; układają alternatywne tytuły do każdego dogmatu, po to, aby był bardziej zrozumiały współcześnie. Posługują się rozdаныmi wcześniej tabelkami (załącznik 1). Podsumowanie: nauczyciel czuwa nad kompletnością pracy i podsumowuje ją, wymieniając poszczególne dogmaty i ich nowe tytuły.

Zakończenie

Tekst „Zapamiętaj” z podręcznika.

Notatka

Najważniejsze wnioski zapisywane są w zeszytach i na tablicy.

Korelacja z edukacją szkolną

- 1) sztuka i plastyka – przedstawienie Maryi w dziełach sztuki,
- 2) język polski – motywy maryjne w literaturze.

7. INNE MOŻLIWOŚCI REALIZACJI

Lekcję można rozpocząć od obejrzenia slajdów, prezentacji lub fragmentu filmu o sanktuariach maryjnych. Może być to wstęp do dyskusji: dlaczego ludzie tak czczą Maryję?

8. ALTERNATYWNE TEKSTY DO WYKORZYSTANIA NA LEKCJI

KOŚCIÓŁ
NAUCZA

Elżbieta Adamczyk *Dogmaty maryjne*

„Ogłaszamy, orzekamy i określamy jako dogmat objawiony przez Boga: że Niepokalana Matka Boga, Maryja zawsze Dziewica, po zakończeniu ziemskiego życia z duszą i ciałem została wzięta do chwały niebieskiej”.

(Dogmat o Wniebowzięciu Maryi)

Czym jest dogmat? Termin ten funkcjonuje od IV wieku w Kościele Zachodnim i oznacza, najprościej mówiąc, definicję prawdy objawionej, sformułowaną przez Urząd Nauczycielski Kościoła i proklamowaną przez sobór lub papieża. Wśród dogmatów Kościoła są także i te dotyczące Maryi.

Pierwszy z nich, o Boskim macierzyństwie Maryi, został ogłoszony przez sobór w Efezie w 431 r. Ojcowie soborowi potwierdzili istniejącą już wówczas wśród ludu wiarę, że Maryja jest Matką Boga (Theotokos), że Ten, którego poczęła jako człowieka z Ducha Świętego i który prawdziwie stał się Jej Synem według ciała, nie jest nikim innym, jak wiecznym Synem Ojca, drugą osobą Trójcy Świętej (KKK 495).

Jak to się stanie, skoro nie znam męża? – pyta Maryja w scenie zwiastowania. Kościół przez wieki również szukał odpowiedzi na to pytanie. Na Soborze Konstantynopolitańskim II wyznał:

„rzeczywiste i trwałe dziewictwo Maryi”, także w zrodzeniu Syna Bożego, który stał się człowiekiem. Narodzenie Chrystusa, głosił sobór, nie naruszyło jej dziewiczej czystości, lecz ją uświęciło (KKK499). Na I Soborze Laterańskim, który odbył się w 1123 r., ogłoszono oficjalnie naukę o nieustającym dziewictwie Maryi Panny. Liturgia Kościoła czci więc Maryję jako „zawsze Dziewicę” (Aeiparthenos).

Wśród ostatnich dogmatów proklamowanych przez Kościół rzymskokatolicki znajduje się dogmat o Niepokalanym Poczęciu i dogmat o Wniebowzięciu Maryi. Pierwszy z nich, podany do wierzenia przez Piusa IX w bulli *Ineffabilis Deus* 8 grudnia 1854 r. głosi, że: „Najświętsza Maryja Panna od pierwszej chwili swego poczęcia – mocą szczególnej łaski i przywileju wszechmocnego Boga, mocą przewidzianych zasług Jezusa Chrystusa, Zbawiciela rodzaju ludzkiego – została zachowana, nietknięta od wszelkiej zmazy grzechu pierworodnego”. Trzeba znowu dodać, że przekonanie o przepiętności Maryi szczególną łaską Bożą istniało w wierze Kościoła od wieków i przybrało formę uroczystości Niepokalanego Poczęcia obchodzonej od 1263 r. w zakonie franciszkańskim, zatwierdzonej przez Sykstusa IV w 1476 r. Katechizm współczesny precyzuje, że Maryja nie tylko w chwili poczęcia była wolna od grzechu pierworodnego, ale dzięki współdziałaniu z łaską Bożą, także przez całe życie, nie splamiła się grzechem osobistym (493).

Ostatni z dogmatów maryjnych ma zaledwie 57 lat. Prawdę wiary o Wniebowzięciu Maryi ogłosił Pius XII w 1950 r. „Ogłaszamy, orzekamy i określamy jako dogmat objawiony przez Boga: że Niepokalana Matka Boga, Maryja zawsze Dziewica, po zakończeniu ziemskiego życia z duszą i ciałem została wzięta do chwały niebieskiej”. Podobnie jak poprzednie prawdy wiary, Wniebowzięcie (lub jego wschodni odpowiednik Zaśnięcie Najświętszej Maryi Panny) funkcjonuje w wierze Kościoła od dawnych wieków i ma bogatą ikonografię.

Katechizm Kościoła Katolickiego nazywa dogmaty „światłem na drodze naszej wiary” i podkreśla, że „jeśli nasze życie jest prawe, to nasz rozum i nasze serce są otwarte na przyjęcie światła dogmatów wiary” (KKK88). Często zarzuca się polskiemu katolicyzmowi nadmierną maryjność. Jesteśmy przywiązani

do Maryi Matki naszej i Królowej Polski. Nie ma w tym nic, co uwłaczałoby Chrystusowi naszemu Panu i Zbawcy. Maryja nie tylko zrodziła Syna Bożego. Ona Go także jako Człowieka nauczyła mówić, chodzić, modlić się i kochać. Niepokalana wstąpiła do nieba, aby stamtąd uczyć nas poruszać się po Bożych drogach i kochać Bożą miłością. Polskie majowe nabożeństwa są więc słusznie hymnem dziękczynienia za wszelkie łaski uproszone nam przez Maryję, za Jej obecność w historii umęczonego narodu. Gdyby nie była z nami, gdyby nam nie królowała, nie ochraniała nas płaszczem swej opieki, czy przetrwalibyśmy...?

Elżbieta Adamczyk, *Dogmaty maryjne* [w:] „Niedziela”, Edycja Łódzka 18/2007

[dostęp 22 lipca 2013], dostępny w Internecie:

<http://www.niedziela.pl/arttykul/49885/nd/Dogmaty-maryjne>

Dogmaty maryjne rozświetlają prawdę

Nie ma definicji dogmatycznej o żadnym świętym! Dlaczego ogłasza się dogmaty o Maryi, jeżeli przedmiotem wiary jest tylko Bóg?

Tak Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego nam dał (J 3, 16) – to jest istota chrześcijaństwa. I ta właśnie prawda, prawda o Jezusie Chrystusie, jest pierwszym i głównym przedmiotem wiary chrześcijańskiej. A to jest życie wieczne – modlił się Pan Jezus w Wielki Czwartek – aby znali Ciebie, jedyne prawdziwego Boga, oraz Tego, którego posłałeś, Jezusa Chrystusa (J 17, 3).

Sam Pan Jezus wielokrotnie mówił o podstawowym znaczeniu naszej wiary w Niego. Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam: „Kto we Mnie wierzy, ma życie wieczne ” (J 6, 47).

Wszystkie inne dogmaty wiary są wobec tej podstawowej prawdy służebne: wyjaśniają ją i chronią. Taki jest również sens dogmatów maryjnych: wyjaśniać i chronić prawdę o Jezusie Chrystusie. Przypomnijmy, że Sobór Efeski (rok 430), który ogłosił dogmat o Bożym macierzyństwie Maryi, uczynił to w obronie przed chrystologiczną herezją Nestoriusza. Człowiek Jezus Chrystus – sądzili nestorianie – jest wprawdzie najściślej, ale tylko moralnie złączony z Boską osobą Syna Bożego. Nie w takiego Chrystusa wierzymy – zareagowali Ojcowie Soboru Efeskiego – na takie niszczenie prawdy o Nim. Wierzymy,

że człowiek Jezus Chrystus jest tym samym Synem Bożym, przez którego świat został stworzony. Ten, którego urodziła Maryja w Betlejem jako jednego z nas, jest Bogiem wiecznym i wszechmogącym, Jednorodzonym Synem Bożym. Dlatego w Maryi czcimy Matkę Boga. Oczywiście, Ona urodziła naszego Pana w Jego człowieczeństwie, ale urodziła przecież Syna Bożego – Syn Boży i Syn Maryi jest tą samą Osobą.

Również pozostałe prawdy maryjne rozświetlają tę jedyną Prawdę, w której jest nasze zbawienie, a której na imię Jezus Chrystus. Dziewiczość Jej macierzyństwa podkreśla, że Jej Syn jest jedynym człowiekiem, który – w przeciwieństwie do nas wszystkich – nie zaczął istnieć w momencie swojego ludzkiego poczęcia. Maryja jest Matką dziewiczą, bo nie godziło się przecież, żeby zawsze istniejący Syn Przedwiecznego Ojca miał ojca ludzkiego. Jej Niepokalane Poczęcie, od innej jeszcze strony, podkreśla jedyność tego daru Bożego, jakim jest dla nas Jezus Chrystus. Przyjmując człowieczeństwo, Syn Boży dobrowolnie przyjął nasz ludzki los w świecie zdeformowanym przez nasze grzechy. Jednak On sam był Człowiekiem Doskonałym i Bezgrzesznym. Przyszedł zaś do nas po to, ażeby wszystkich, którzy w Niego uwierzą i będą się Go mocno trzymać, wyzwolić z grzechu i napełnić świętością.

Pierwszą osobą, którą Syn Boży najpełniej i najobficiej ogarnął swoją świętością, była Jego Matka. Przecież musiała być godna tego, żeby zostać Jego Matką. Nie mogła być tego godna sama z siebie, więc On uczynił Ją godną Bożego macierzyństwa. To, że sam Bóg przygotował Maryję do Jej jedynego w ludzkich dziejach macierzyństwa, wyraził anioł Gabriel w słowach: „łaski pełna” (Łk I, 28). Przygotował Ją sobie na matkę od pierwszego momentu Jej poczęcia, tak jak słońce udziela światła jurtrzence na długo przed swoim wschodem.

Z kolei Jej Wniebowzięcie objawia ostateczną skuteczność tego, co czyni dla nas Jezus Chrystus, Jej Syn. On przyszedł do nas po to, żeby usunąć z nas duchową brzydotę i wypaczenia, żeby przywrócić nam pierwotne piękno bycia człowiekiem, pojednać z Bogiem, odnowić tyle razy przez nas znieważane prawo miłości – ostatecznie zaś – żeby nas doprowadzić do chwalebного zmartwychwstania. Pierwszym owocem tego,

Jego zbawczego dzieła – a zarazem gwarancją dla nas wszystkich, którzy złożymy swoją nadzieję w Jego krzyżu i zmartwychwstaniu – jest Jego własna Matka. Ona już teraz zbawiona jest cała, w swojej duszy i ciele. Ona już teraz cała jest w niebie, czyli wniebowzięta.

o. Jacek Salij OP, *Dogmaty Maryjne rozświetlają prawdę* [w:] *Katolik.pl*

[dostęp 22 lipca 2013], dostępny w Internecie:

<http://www.katolik.pl/dogmaty-maryjne-rozswietlaja-prawde,830,416,cz.html>

38. Sumienie „wewnętrzny sanktuarium” człowieka

1. CELE LEKCJI – WYMAGANIA OGÓLNE

- interpretowanie egzystencjalne nauki o sumieniu,
- nabywanie zdolności formowania sumienia prawdziwego i pewnego.

2. TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

uczeń:

- definiuje pojęcie sumienia,
- na podstawie wiedzy z lekcji wymienia rodzaje sumień i charakteryzuje je,
- po lekcji uzasadnia, dlaczego człowiek powinien kształtować swoje sumienie,
- po analizie opowiadania argumentuje konieczność postępowania zgodnego z własnym sumieniem,
- na podstawie osobistego doświadczenia wyjaśnia zwroty: zagwarantować komuś wolność sumienia, działać zgodnie z sumieniem, obudzić czyjeś sumienie, przemówić do sumienia, brać na swoje sumienie, sumienie kogoś gryzie, być człowiekiem sumienia.

•

3. POJĘCIA, POSTACI

- sumienie.

4. WARTOŚCI

- kształtowanie własnego sumienia,
- chęć podjęcia pracy nad sobą.

37. Maryja – nasza Matka i Wspomożycielka

Załącznik 1 Tytuły dogmatów maryjnych

Grupa I

I – „O Bożym Macierzyństwie Maryi” został ogłoszony na Synodzie w Efezie w 431 r. (święta Dziewica jest Matką Boga ponieważ według ciała porodziła słowo Boże, które ciałem się stało.)

Nowy tytuł

Grupa II

II – „O Maryi zawsze Dziewicy” został ogłoszony na Synodzie Laterańskim w Rzymie w 649 r. przez papieża Marcina I. (Ona poczęła bez nasienia, przez Ducha Świętego... i bez naruszenia porodziła Go... i po Jego urodzeniu zachowała swe nienaruszone dziewictwo.)

Nowy tytuł

Grupa III

III – „O Niepokalanym Poczęciu Maryi” został ogłoszony w 1854 r. przez papieża Piusa IX. (Najświętsza Maryja Panna w pierwszej chwili swego poczęcia za szczególną łaską i przywilejem Boga Wszechmogącego, przez wzgląd na zasługi Jezusa Chrystusa, Zbawiciela rodzaju ludzkiego, została zachowana, wolna od wszelkiej zmyły winy pierworodnej.)

Nowy tytuł

Grupa IV

IV – „O wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny” został ogłoszony w 1950 r. przez papieża Piusa XII. (Niepokalana Boża Rodzicielka, zawsze Dziewica, Maryja, po wypełnieniu życia ziemskiego, została z ciałem i duszą do chwały niebieskiej wzięta.)

Nowy tytuł